

Management According to Good Governance Principles of Basic Educational Institutions Under The Educational Service Area Office, Kalasin Primary Education Area 1

Narumol Pongsart^{1*}

¹Yasothon Technical College, Yasothon Province, Thailand

*Corresponding author. E-mail: Msamrong84@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this study are to 1) study the conditions and problems of administration according to the principles of good governance of basic educational institutions, 2) compare the conditions and problems of administration according to the principles of good governance of basic educational institutions, 3) find Guidelines for developing management according to the principles of good governance of basic educational institutions. Under the jurisdiction of Kalasin Primary Educational Service Area Office 1. The sample group consisted of 322 school administrators and teachers drawn by stratified random sampling. The instrument used to collect data was a questionnaire. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, and t-test. The results of the study found that 1) Administrative conditions according to the principles of good governance of basic educational institutions. Overall, it is at a high level. Administrative problems according to good governance principles of basic educational institutions. Overall, it is at a low level. 2) Results of comparing conditions and management problems according to the principles of good governance of basic educational institutions. Overall and each aspect is not different. 3) Guidelines for developing management according to the principles of good governance of basic educational institutions, including (1) the rule of law. There should be clear rules, regulations, and guidelines regarding the curriculum; (2) the principles of morality, administrators and Teachers should provide education that emphasizes morality and desirable characteristics; (3) Principle of transparency, administrators should disclose operations regarding personnel management to be able to check; (4) Principle of participation, administrators should encourage those involved to participate in the preparation of curriculum and teaching and learning; (5) Principle of responsibility, administrators should create consciousness for personnel to have shared responsibility; (6) the principle of value for money, schools should have goals and guidelines for using resources economically.

Keywords: Administration, Principles of Good Governance, Basic Educational Institutions

รับบทความ: 17 กรกฎาคม 2565; แก้ไขบทความ: 5 ธันวาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2565

Received 17 July 2022; Revised 5 December 2022; Accepted 25 December 2022

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

นฤมล พงศ์ศาสตร์^{1*}

¹วิทยาลัยเทคนิคยโสธร จังหวัดยโสธร ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: Msamrong84@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 3) หาแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 322 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ (1) หลักนิติธรรม ควรมีการออกกฎระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรให้มีความชัดเจน (2) หลักคุณธรรม ผู้บริหารและครูควรจัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (3) หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรมีการเปิดเผยการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารบุคคล เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ (4) หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (5) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในองค์กรให้มีความรับผิดชอบต่อร่วมกัน และ (6) หลักความคุ้มค่า โรงเรียนควรมีเป้าหมายและแนวทางในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

© 2022 BRJ: Bodhisastra Review Journal

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากตระหนักถึงความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศมาจากการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติ โดยอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุม เข้มแข็ง มีคุณภาพและประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งแต่เดิมการจัดและการบริหารการศึกษาของไทย ใช้รูปแบบของการรวมอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลางมอบอำนาจการบริหาร และการตัดสินใจเพียงบางส่วนไปให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา แต่แนวการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 “มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการการบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” โดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก)

จากรูปแบบการกระจายอำนาจดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระ และมีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง รัฐบาลจึงบัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ใน “มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2546ข) ดังนั้นเมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง” สถานศึกษา จึงเป็นนิติบุคคลที่สามารถกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์ มีสิทธิ และหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ ตามหลักกฎหมายเอกชนแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ตามหลักกฎหมายมหาชนแห่งกฎหมายอื่น ซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะการบัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้การบริหารเป็นไป อย่างคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเป็นการบริหารงานในรูปแบบใหม่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการรวบรวมจัดระบบ และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันช่วยในการบริหารและตัดสินใจ วางแผนกำหนดทิศทาง และดำเนินงานตามลำดับความสำคัญของปัญหา และนโยบายการบริหาร รวมทั้งกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง การที่ผู้บริหารมีอำนาจบริหารอย่างอิสระ และต้องรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตน ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจและป้องกันข้อผิดพลาด และถูกฟ้องร้องอันอาจจะเกิดขึ้นนอกจากนี้การบริหารการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกอยู่เสมอ เพื่อให้การบริหารและการตัดสินใจมีความถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรดำเนินการโดยใช้องค์คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจให้มากที่สุดและบริหารงานด้วยความโปร่งใส สุจริต สามารถตรวจสอบได้โดยเฉพาะด้านการเงินซึ่งเป็นงบประมาณแผ่นดิน(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ข)

การบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542โดยบัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท การกำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา ในการบริการราชการเมืองค์การหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภาหรือคณะกรรมการ และที่สำคัญในหมวดที่ 5 ส่วนที่ 1 มาตรา 39 บัญญัติว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง นอกจากนี้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 บัญญัติให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีอิสระ คล่องตัว สะดวกและรวดเร็ว ในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม โดยสถานศึกษาจะมีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียน ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วยหลักการดังกล่าว ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 2) หลักคุณธรรม (Morality) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักการรับผิดชอบต่อ (Accountability) 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ธีระ รุญเจริญ (2550) พบว่า การบริหารจัดการศึกษาต้องดำเนินการตามหลักการหรือแนวทางธรรมาภิบาลจึงจะเป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับ แนวโน้มสภาพปัญหาและความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์นำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรหรือหน่วยงานและเป็นหลักประกันความสำเร็จในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ที่กล่าว

ว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทย จะต้องเน้นการเสริมสร้าง และพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ และสามารถตรวจสอบการจัดการอำนาจรัฐอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการ การศึกษา ส่งเสริม ให้การบริหาร งาน ของรัฐบาล มีเสถียรภาพบนความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินนโยบายได้อย่าง ต่อเนื่องนอกจากนี้ เฉลิมชัย สมท่า (2547) ธนชัย รัตน์ไทรแก้ว (2549) อัครพงศ์ เทพิน (2548) และกัมปนาท วัชรธนาคม (2553) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา ที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานมาตั้งแต่มีการตั้งเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2546 ซึ่งต้องจัดการศึกษา เพื่อรองรับพื้นที่บริการใน 6 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกมลาไสย อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอธวัชบุรี และอำเภอดอนจาน มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 188 แห่ง ครูจำนวน 1,994 คน ซึ่งในแต่ละแห่งมีวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันทั้งค่านิยม วิธีคิด แนวปฏิบัติ ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่างๆ จึงมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ ในการบริหารงาน โดยเฉพาะการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 29 ที่กำหนดให้ดำเนินการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยยึดถือระบบ คุณธรรมความเสมอภาคระหว่างบุคคล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1, 2552)

จากสภาพและปัญหาที่พบจากการสังเกตของผู้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาลของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ในเบื้องต้น พบว่า หลักนิติธรรม สถานศึกษายังมีการปฏิบัติงานต่างๆ ในการบริหารจัดการเพียงกลุ่มเดียว จึงทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพียงบางส่วนและขาดการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ หลัก คุณธรรม สถานศึกษาสนับสนุนให้มีผู้บริหารเข้าวัดฟังธรรม และยึดมั่นในความถูกต้องดีงามแต่บางส่วนก็ยังขาด ระเบียบวินัยในการทำงานและขาดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน หลักความโปร่งใส สถานศึกษา ดำเนินการในด้านต่างๆ อย่างเปิดเผย มีการวางระบบการบริหารงานออกเป็นด้านต่างๆ แต่กระนั้นบุคลากรก็ยัง ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน หลักการมีส่วนร่วม สถานศึกษาดำเนินการในด้านต่างๆ โดยการให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการบางส่วน แต่ยังขาดการวางแผนที่รัดกุมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการ เกิดผลกระทบ หลักการระมัดระวัง สถานศึกษามีการสร้างตระหนักรู้ในการสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบ ของบุคลากรต่างๆ แต่บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หลัก ความคุ้มค่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ แต่บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดความเอาใจใส่ดูแล

ผู้ศึกษาในฐานะข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีหน้าที่ ที่จะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ซึ่งจะ เป็นข้อสังเกตในการพัฒนา การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,994 คน ซึ่งจำแนกตามสถานภาพ และ ขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 322 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	การปฏิบัติมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	การปฏิบัติมีปัญหาอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	การปฏิบัติมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	การปฏิบัติมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	การปฏิบัติมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

2) ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) และการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3) สร้างแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544) 6 หลักการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

4) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of Consistency) พบว่า ด้านสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษามีค่า IOC ระหว่าง 0.66-1.00 และด้านปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง

7) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 15 คน

8) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item - total correlation) เกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.20 - 1.00 การศึกษาครั้งนี้มีค่าอำนาจจำแนกด้านสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ระหว่าง 0.23 - 0.53 และด้านปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ระหว่าง 0.25 - 0.68

9) บสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เท่ากับ 0.91 และค่าความเชื่อมั่นด้านปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เท่ากับ 0.90

10) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

2) ผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง

3) ผู้ศึกษาติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป จำแนกตามสภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ (frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4) วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 โดย การทดสอบ ที (t – test แบบ Independent Samples)

5) วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 โดย การทดสอบที (t – test แบบ Independent Samples) ตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการการของเชฟเฟ่ (Scheffe’)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำคือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใสตามลำดับ

1) หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารเป็นผู้เสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้สร้างวัฒนธรรม องค์กรที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารและครูจัดการศึกษาสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของนักเรียน โดยเน้นคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามลำดับ

2) หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและครูตระหนักถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักคุณธรรม รองลงมาคือ การบังคับใช้กฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลมีความยุติธรรม และการกำหนดกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติของโรงเรียนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจตามลำดับ

3) หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน และ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีตามลำดับ

4) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้บริหารจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและเต็มตาม

ศักยภาพ และ ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ตามลำดับ

5) หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูและบุคลากรใช้และรักษาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ โรงเรียนมีเป้าหมายและแนวทางในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และผู้บริหารและครูมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

6) หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการเปิดเผยการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารบุคคลเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารบุคคล และ ผู้บริหารมีการนำระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานสารบรรณในโรงเรียน ตามลำดับ

ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำคือ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใสและหลักคุณธรรม ตามลำดับ

1) หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติของโรงเรียนเป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้องกับระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาคือ การกำหนด กฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติของโรงเรียน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ผู้บริหาร และครูตระหนักถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักคุณธรรม และการบังคับใช้กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และ การประเมินผลมีความยุติธรรม ตามลำดับ

2) หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน และ ผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน ตามลำดับ

3) หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง รองลงมาคือ ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร และผู้บริหารจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและเต็มตามศักยภาพ และ ผู้บริหารเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในองค์กรให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน ตามลำดับ

4) หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารและครูนำนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการบริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และ ผู้บริหารเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของครูและบุคลากร โดยใช้ทรัพยากรน้อยลง ตามลำดับ

5) หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทั่วกัน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบและเข้าใจระบบการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียนอย่างทั่วถึง และ ผู้บริหารมีการนำระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานสารบรรณในโรงเรียน ตามลำดับ

6) หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 รองลงมาคือ ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม การเรียนการสอนอย่างทั่วถึงเป็นระบบและมีความเป็นกัลยาณมิตร และผู้บริหารเป็นผู้มีความเสียสละทั้งด้าน กำลังกายกำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ

ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นหลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นหลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า

1) หลักนิติธรรม ในลำดับแรกคือ ผู้บริหารและครูต้องตระหนักถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักคุณธรรม และลำดับสุดท้ายคือ ควรมีการออกกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลมีความชัดเจน

2) หลักคุณธรรม ในลำดับแรกคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีความเสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ และ กำลังสติปัญญา เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยยึดหลักพรหม วิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4

3) หลักความโปร่งใส ในลำดับแรกคือ ผู้บริหารมีการเปิดเผยการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารบุคคล เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้และลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ให้ผู้เกี่ยวข้อง ทราบทั่วกัน

4) หลักการมีส่วนร่วม ในลำดับแรกคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดทำระเบียบว่าด้วย การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

5) หลักความรับผิดชอบ ในลำดับแรกคือ ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร และลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในองค์การให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน

6) หลักความคุ้มค่า ในลำดับแรกคือ ครูและบุคลากรใช้และรักษาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารและครูนำนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการบริหารและจัดการเรียน การสอนเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย จำแนกเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์ และการทดสอบสมมติฐานการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยภาพรวมสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเฉลิมชัย สมท่า (2547) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเลย เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ธนันชัย รัตน์ไตรแก้ว (2549) ที่ได้ศึกษาการประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ซึ่งอยู่ในแต่ละหลักของธรรมาภิบาลพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านบริหารงบประมาณ รองลงมาคือด้านการบริหารบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านงานวิชาการ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับ ทินกร อัครศรีชัยโรจน์ (2551) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับ ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงส่งลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 1 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านหลักคุณธรรมด้านเดียวที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิรูปการบริหารจัดการโดยมียุทธศาสตร์ในการปรับระบบบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ซึ่งกำหนดแนวทางให้สถานศึกษาปรับปรุงการบริหารจัดการโดยยึดหลักของธรรมาภิบาล (Good Governance) เน้นหลักกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจการศึกษาให้ประชาชน หลักการบริหารตนเองและหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ประกอบกับได้เกิดระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาออกมามากขึ้นใช้สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยมีแนวคิดสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการบริหารท้องถิ่นและสถานศึกษา ซึ่งกำหนดให้การประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เพื่อประกันความมั่นใจว่าผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตามก็จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546) และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเตรียมตัวรับการประเมินจากภายนอก ซึ่งตรงกันในการประเมินล้วนสัมพันธ์กับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเป็นส่วนใหญ่ สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุผลที่ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ต้องปรับตัวและมีพฤติกรรมกรรมการบริหารที่เป็นธรรมาภิบาลมากขึ้น

แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบลำดับของปัญหาที่ระดับค่าเฉลี่ยสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ที่ได้จากการวิเคราะห์ในแบบสอบถามแบบประมาณค่า (checklist) ของแบบสอบถามแล้วปรากฏว่า มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยด้านหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด รองลงมาเป็นหลักความโปร่งใส เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหา ด้านหลักคุณธรรม ได้แก่ ปัญหาข้อที่ 3 ผู้บริหารและครูจัดการศึกษาสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของนักเรียน โดยเน้นคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รองลงมาคือ ข้อที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้สร้างวัฒนธรรม องค์กรที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมทั้งนี้อาจเนื่องจาก ประเด็นที่ 1 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เกี่ยวกับการดำเนินการบริหารงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ไม่ได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง และด้วยวิธีการที่หลากหลาย เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนไปจนถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน ทำให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไม่สามารถรับทราบข้อมูลผลการปฏิบัติงาน หรือเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับข้อค้นพบของสุรีย์ สิงเจริญ (2545) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่พบว่าสภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 มีการปฏิบัติและมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการสถานศึกษา คือการขาดการประสานงานหรือติดต่อซึ่งกันและกัน และกรรมการสถานศึกษาไม่มีเวลาเข้าประชุมเนื่องจากการประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับ ศุภมาศ การะเกตุ, วินัย ปานไต้, และอุมาพร ปานไต้ (2545) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมีการประชุมกรรมการน้อย เพียงภาคเรียนละ 2 ครั้ง ตามที่ระเบียบกำหนดไว้ และส่วนใหญ่เป็นการประชุมเพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่วนการประชุมเพื่อช่วยพิจารณาเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการศึกษายังมีน้อย หรือบางครั้งก็เป็นการจัดฉากการประชุมขึ้นมา คือ มีหนังสือเชิญประชุม มีบันทึกการประชุมแต่รูปแบบการประชุมยังไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้มีการร่วมกันคิดร่วมกันพิจารณา การประชุมเป็นไปเพียงเพื่อทราบนโยบายอย่างเดียว

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ (1) หลักนิติธรรม ควรมีการออกกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรให้มีความชัดเจน (2) หลักคุณธรรม ผู้บริหารและครูควรจัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (3) หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรมีการเปิดเผยการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารบุคคล เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ (4) หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (5) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในองค์กรให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน และ (6) หลักความคุ้มค่า โรงเรียนควรมีเป้าหมายและแนวทางในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่หลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แนวทางแก้ไขในระดับนโยบายคือควรส่งเสริมระบบกำกับติดตาม ตรวจสอบให้เข้มแข็งสม่ำเสมอ ส่วนในระดับผู้ปฏิบัติก็ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมดำเนินงานด้านการรับ-จ่ายเงินของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างเปิดเผย สำหรับประเด็นที่ควรให้ความสนใจและปรับปรุงแก้ไข คือ

1.1.1 หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่ 5 ผู้บริหารและครูตระหนักถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.2 หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่ 2 ผู้บริหารเป็นผู้เสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.3 หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่ 3 ผู้บริหารมีการเปิดเผยการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารบุคคลเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.4 หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่ 1 ผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.5 หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่ 2 ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.6 หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่ 1 ครูและบุคลากรใช้และรักษาสื่อวัสดุอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดได้มีสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสูงขึ้น หน่วยงานในระดับที่สูงกว่าสถานศึกษาขึ้นไปควรจะได้มีการเผยแพร่หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรม โครงการ ประกวด ส่งเสริม ยกย่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

1.2 ปัญหาบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีประเด็นที่ควรให้ความสนใจ คือ

1.2.1 หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่ 1 การออกกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลมีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2.2 หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่ 3 ผู้บริหารและครูจัดการศึกษาสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2.3 หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่ 3 และข้อที่ 4 คือ ผู้บริหารมีการเปิดเผยการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารบุคคลเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ และผู้บริหารมีการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2.4 หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่ 1 ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2.5 หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่ 4 ผู้บริหารเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในองค์กรให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.2.6 หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ข้อที่ 1 โรงเรียนมีเป้าหมายและแนวทางในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

1.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1

1.3.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน โดยมีระดับมากเช่นเดียวกันแต่เมื่อพิจารณาในค่าเฉลี่ยทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารตั้งแต่ 1-10 ปีทั้งสิ้น โดยด้านหลักคุณธรรมพบว่า แตกต่างกันเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการในด้านหลักคุณธรรมพบว่า ผู้บริหารเป็นผู้เสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์และสติปัญญา เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารเอาใจใส่ ดูแล สร้างขวัญกำลังใจ บุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นธรรม และ ผู้บริหารเป็นคนมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารตั้งแต่ 1-10 ปี ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาในประเด็นเหล่านี้ ในระดับนโยบายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่าได้ศึกษาอบรมเกี่ยวกับการบริหารตามหลักคุณธรรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ

1.3.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 ที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นแตกต่างกันปรากฏว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติแตกต่างกัน ในรายด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 3-4 ในหลักความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งแนวทางแก้ไขหลักความโปร่งใสได้เสนอแนะไปแล้วตามข้อ 2 ส่วนด้านความรับผิดชอบ พบว่ามีประเด็นปัญหาที่สอดคล้องกันคือ ปัญหาจากการตัดสินใจของผู้บริหารคือ ผู้บริหารยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำทั้งผลดีและผลเสีย และสามารถอธิบายเหตุผล ในการกระทำนั้นได้ ซึ่งสัมพันธ์กับความคิดเห็นของครูคือ ผู้บริหารไม่รับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ ในระดับนโยบาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือควรสนับสนุนให้ผู้บริหารพัฒนาตนเอง เข้าอบรม ทบทวนความรู้ด้านทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารเช่นทักษะการตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ การบริหาร ความขัดแย้งตามกำหนดเวลาบ้าง ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติคือควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาให้มากขึ้น

1.4 แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1

1.4.1 หลักนิติธรรม ผู้บริหารและครูต้องตระหนักถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักคุณธรรม การบังคับใช้กฎระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลที่มีความยุติธรรม และการกำหนดกฎระเบียบและแนวปฏิบัติของโรงเรียนโดยยึดหลักกระจายอำนาจ

1.4.2 หลักคุณธรรม ผู้บริหารเป็นผู้มีความเสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารและครูจัดการศึกษาสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผู้บริหารใช้หลักการบริหารโดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4

1.4.3 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารมีการเปิดเผยการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารบุคคล เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ มีการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารบุคคล และ ผู้บริหารมีการนำระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานสารบรรณในโรงเรียน

1.4.4 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน และครูและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

1.4.5 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

1.4.6 หลักความคุ้มค่า ครูและบุคลากรใช้และรักษาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีเป้าหมายและแนวทางในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และผู้บริหารและครูมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับทำการศึกษาต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสาขาต่างๆ ทำนองเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในครั้งนี เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบในส่วนของผู้บริหารในสาขาต่างๆ ให้เกิดความหลากหลายและเกิดความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในเชิงลึก เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารต่อไป

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพของงานด้านต่างๆ เพื่อต่อยอดกระบวนการและผลงานศึกษาในครั้งนี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ก). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การร้านสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2546ข). การบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- ทวี อุบแก้ว. (2549). สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลือ).
- ทักษิณา เหลืองทวีผล. (2551). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี).
- ทินกร อัครศรีชัยโรจน์. (2551). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏลพบุรี).
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. (2541). ปฏิรูปราชการ เพื่อความอยู่รอดของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ธนนันท์ รัตน์ไตรแก้ว. (2549). การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัด จังหวัดนครสวรรค์. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).

- นัยนา เจริญพล. (2552). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัตติกรณ์ สุขดี. (2551). การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. (2553). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. กาฬสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2544). คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2554). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิทย์ ทองสันทัด. (2550). พฤติกรรมผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

